

Walt Disney - nghịch cảnh trở thành nỗ lực cuộc đời

ISSN: 2734-9195 15:25 31/08/2025

Như một hạt giống chỉ nảy mầm khi gặp đủ đất, nước và ánh sáng – Walt Disney là minh chứng sống động cho sức mạnh của tâm thức biết chuyển hóa – của một hành trình tỉnh thức trong đời thường.

Tác giả: **Minh Khang**

1. Tóm tắt tiểu sử Walt Disney

Walter Elias Disney (1901–1966) là một doanh nhân, họa sĩ diễn hoạt, diễn viên lồng tiếng và nhà sản xuất phim người Mỹ. Là người tiên phong trong ngành công nghiệp hoạt hình Hoa Kỳ, ông đã giới thiệu nhiều cải tiến quan trọng trong quy trình sản xuất phim hoạt hình.

Trên cương vị nhà sản xuất phim, Disney nắm giữ kỷ lục là người giành được nhiều giải Oscar nhất, với 22 lần đoạt giải và 59 lần đề cử.

- Năm 18 tuổi ông trở thành họa sĩ thương mại, khởi đầu sự nghiệp trong ngành vẽ minh họa.
- Đầu thập niên 1920, ông cùng anh trai Roy thành lập Disney Brothers Studio tại California.
- Năm 1928, ông cùng Ub Iwerks sáng tạo nhân vật Chuột Mickey, đạt thành công vang dội và tự lồng tiếng cho Mickey trong giai đoạn đầu.
- Ông là người tiên phong phim hoạt hình Mỹ, giới thiệu các cải tiến như: phim có đồng bộ âm thanh, sử dụng Technicolor, sản xuất phim hoạt hình dài.
- Các tác phẩm tiêu biểu: Snow White and the Seven Dwarfs (1937), Pinocchio, Fantasia (1940), Bambi (1942), Cinderella (1950), Mary Poppins (1964).
- Năm 1955, ông khai trương công viên Disneyland tại California; sau đó khởi xướng dự án Disney World và ý tưởng thành phố tương lai EPCOT.

- Ông qua đời năm 1966 do ung thư phổi trước khi Disney World và EPCOT hoàn thành.

- Ông được coi là biểu tượng văn hóa Hoa Kỳ, để lại di sản khổng lồ: hãng phim, công viên giải trí, biểu tượng Mickey, trở thành người định hình ngành công nghiệp giải trí toàn cầu.

Khi nhắc đến Walt Disney, hầu hết chúng ta đều nghĩ tới hình ảnh chuột Mickey lém lỉnh, lâu đài cổ tích tráng lệ hay những bộ phim hoạt hình gắn liền với tuổi thơ. Thế nhưng, đằng sau thế giới huyền diệu ấy không chỉ là một người kể chuyện tài ba, mà còn là một tâm hồn không ngừng nuôi dưỡng giấc mơ về một thế giới tươi sáng, vươn lên trong nghịch cảnh.

Walt Disney từng bị từ chối, bị sa thải vì “*thiếu sáng tạo*”, thậm chí phá sản trước khi tạo nên đế chế hoạt hình toàn cầu.

Sự bền bỉ và sáng tạo của ông không đơn thuần là ý chí cá nhân, mà có thể được chiếu rọi dưới ánh sáng của pháp pháp – như một người sống với chính tư duy (sammā saṅkappa) và thực hành chính tinh tấn (sammā vāyāma) một cách nhất quán.

Cuộc đời ông, không chỉ có hành trình làm phim hay kinh doanh, mà thấy được một tâm thức kiên trì với điều thiện lành, hướng về việc xây dựng thế giới đẹp hơn – một lý tưởng tiệm cận với hành nguyện Bồ tát.

Walt Disney là một nhân vật lý tưởng để chúng ta cùng quán chiếu qua lăng kính Phật học: Khi Tư duy đúng và Tinh tấn đúng gặp nhau, phép màu không còn là cổ tích, mà là sự thật được kiến tạo trong đời sống mỗi con người.

Walter Elias Disney (thường được gọi là Walt Disney) - cha đẻ của hãng phim hoạt hình Disney (Mỹ). Ảnh sưu tầm

2. Những thất bại và sự kiên định của người kiến tạo thế giới mộng mơ

Ít ai biết rằng trước khi vẽ nên chiếc tai chuột Mickey kinh điển, Walt Disney đã nhiều lần “ngã xuống” giữa cuộc đời. Năm 1923, ông cùng người anh trai Roy thành lập xưởng phim nhỏ Laugh-O-Gram Studio tại Kansas City. Dù có vài thành công ban đầu, nhưng chỉ sau một năm, công ty phá sản vì không đủ tiền duy trì sản xuất.

Không đầu hàng, Disney dồn hết vốn liếng còn lại, chuyển tới Hollywood với hai bàn tay trắng. Ngay cả ý tưởng đầu tiên về nhân vật hoạt hình "*Oswald the Lucky Rabbit*" – cũng bị chính đối tác cướp bản quyền.

Bộ phim "*Nàng Bạch Tuyết và bảy chú lùn*" – từng bị báo chí gọi là "*trò điên rồ của Disney*" – lại trở thành tác phẩm hoạt hình dài đầu tiên của thế giới, mở ra kỷ nguyên điện ảnh mới. Đây là minh chứng cho tinh thần chính tinh tấn: kiên trì theo đuổi điều mình tin tưởng, dù bị cả thế giới nghi ngờ.

Thất bại nối tiếp thất bại, nhưng thay vì oán trách hay bỏ cuộc, ông kiên trì vẽ lại từ đầu. Đó là lúc Mickey Mouse ra đời – từ một chuyến tàu trở về sau khi bị phản bội, trong lòng đầy tổn thương nhưng trí óc vẫn không ngừng sáng tạo. Ngay cả sau khi nổi tiếng, Walt Disney vẫn liên tục đối mặt với nghi ngờ, khủng

hoảng tài chính, và những thất bại như “*Fantasia*” bị chê cười hay Disneyland từng bị gọi là “*trò mạo hiểm phi lý*”. Nhưng ông không dừng lại.

Walt Disney không chối bỏ khổ đau, như một hành giả – ông nhìn thẳng vấn đề, chuyển hóa nó thành động lực. Ông từng nói: “*Tôi nghĩ rằng điều quan trọng nhất là không bao giờ bỏ cuộc. Có thể bạn gặp rất nhiều thất bại, nhưng không được để nó đánh gục bạn.*” Chính tinh thần này – “*không để khổ đau đánh gục mình*” – mang dáng dấp của một người thực hành **Tứ Diệu Đế**: ông thấy rõ khổ (dukkha), hiểu nguyên nhân của khổ (samudaya), tin vào con đường diệt khổ (nirodha), và bước từng bước trên đạo lộ chuyển hóa khổ (magga).

Không có khổ đau, không thể có sáng tạo. Không có duyên nghịch, không có động lực chuyển hóa. Như một hạt giống chỉ nảy mầm khi gặp đủ đất, nước và ánh sáng – thì Walt Disney là minh chứng sống động cho sức mạnh của tâm thức biết chuyển hóa – của một hành trình tỉnh thức trong đời thường.

Nàng Bạch Tuyết và bảy chú lùn (Snow White and the Seven Dwarfs).
Ảnh sưu tầm

3. Khi Chính tư duy gặp Chính tinh tấn, phép màu không còn là cổ tích

Trong **Bát Chính Đạo** – con đường tám nhánh dẫn tới giác ngộ mà đức Phật chỉ dạy – Chính tư duy (sammā saṅkappa) là yếu tố thứ hai, nằm ngay sau Chính kiến. Đó là sự suy nghĩ đúng đắn, thoát khỏi dục vọng, ác ý và bạo hành, nuôi dưỡng lòng từ, bi và tinh thần buông xả. Walt Disney – dù không phải một người học Phật – lại thể hiện tinh thần này một cách rõ nét qua các tác phẩm và tầm

nhìn của ông.

Disney không xây dựng đế chế của mình trên các yếu tố giật gân, thù hận hay thị hiếu tầm thường. Thay vào đó, ông nuôi dưỡng một thế giới nghệ thuật đầy tính nhân văn, khơi dậy trí tưởng tượng, lòng yêu thương và khát vọng sống tốt đẹp hơn.

Trong "*Bambi*", nỗi đau mất mẹ được khắc họa như một bài học về vô thường; trong "*Pinocchio*", sự thật thà là con đường duy nhất dẫn đến tự do; còn "*Cinderella*" gợi mở niềm tin vào lòng tử tế. Đằng sau mỗi bộ phim, người xem tìm thấy hạt giống thiện được nuôi lớn – đúng tinh thần của Chính tư duy.

Với người học Phật, giữa muôn vàn áp lực, cạm bẫy thị phi và sự nhiễu loạn thông tin, Chính tư duy là một kim chỉ nam quan trọng. Tư duy đúng giúp ta không chạy theo thành bại, danh vọng hay sự so sánh, mà luôn định tâm vào điều gì là thiện lành, là có ích cho mình và người. Dù bạn là nhà thiết kế, giáo viên, sinh viên hay nội trợ, chỉ cần giữ được "*tâm ý chính đáng*" – bạn đang bước đi trên con đường Bát chính đạo.

Song song với tư duy đúng là Chính tinh tấn (*sammā vāyāma*) – nỗ lực đúng đắn, có định hướng, không buông lung cũng không cưỡng cầu. Kinh Pháp Cú – Dhammapada, kệ 25 dạy: "*Vị Tỷ-kheo tinh cần, luôn tự điều phục, sống viễn ly, không phóng dật, người ấy sẽ chứng đắc Niết-bàn.*"

Walt Disney không phóng dật, ông liên tục sáng tạo, mài giũa, học hỏi, điều chỉnh, thử sai, làm lại – đó là tinh tấn Ba La Mật (*vīriya pāramitā*): tinh tấn vượt qua mỗi một thân tâm, không để nghịch cảnh đánh gục chí nguyện. Ông từng nói: "*Tôi thích điều không thể, vì trong đó có những điều kỳ diệu.*"

Nếu triết lý thành công kiểu Mỹ thường nhấn mạnh vào "*chasing dreams*" – theo đuổi giấc mơ, khẳng định bản thân qua thành công vật chất – thì Phật pháp lại khuyên "*thiểu dục tri túc*", không chạy theo dục vọng mà chuyển hóa nó thành động lực phụng sự. Chính tinh tấn trong Phật học không phải là sự cạnh tranh khốc liệt, mà là sự kiên trì bền bỉ, không bỏ cuộc trên con đường thiện. Điểm gặp nhau giữa hai truyền thống là tinh thần vượt khó, nhưng sự khác biệt nằm ở chỗ: một bên là khẳng định bản ngã, một bên là chuyển hóa bản ngã vì lợi ích chung.

Chính tinh tấn là một hành trì lâu dài, cần được rèn luyện như cơ bắp nội tâm. Người học Phật không chỉ tinh tấn tụng kinh, ngồi thiền – mà còn tinh tấn trong công việc, trong nuôi dưỡng chính niệm, trong lựa chọn điều thiện giữa vô số lối tắt ích kỷ.

Walt Disney, không tinh tấn để chiến thắng người khác – mà để chiến thắng tâm bỏ cuộc trong chính mình.

Mickey Mouse. Ảnh sưu tầm

Đặt dưới lăng kính Duyên khởi (paṭiccasamuppāda) – Walt Disney cũng là ví dụ cho nguyên lý: *“Cái này có, cái kia có. Cái này sinh, cái kia sinh.”*

Không có hoàn cảnh khắc nghiệt, sẽ không có sự trưởng thành nội lực. Không có thất bại, sẽ không đủ nhân duyên cho Disneyland – một nơi *“bình an như mộng”* xuất hiện giữa thế giới bất an.

Cuối cùng, hành động của Disney phản chiếu khái niệm Vô ngã (anattā) và Tính không (śūnyatā). Ông để lại di sản tinh thần vượt qua cái chết sinh học, bởi tâm ông không trụ vào bản ngã, mà trụ vào lý tưởng phụng sự. Tên tuổi của ông gắn với niềm vui của hàng triệu người – nhưng không chỉ để lưu danh muôn thuở, mà để gieo mầm hy vọng trong vô số mảnh đất tâm linh trẻ thơ.

Sự sáng tạo của Walt Disney đã giúp ích cho việc kiến tạo một thế giới chung cho cộng đồng – nơi niềm vui, sự tử tế và trí tưởng tượng được nuôi lớn. Đây chính là tinh thần vô ngã vị tha, tiệm cận hành nguyện Bồ tát: lấy lợi ích chúng sinh làm niềm vui, biến tài năng cá nhân thành hạt giống an lạc chung. Disneyland không chỉ là một công viên giải trí, mà như một *“tịnh độ trần gian”* nơi trẻ thơ và người lớn cùng được trở về với sự trong sáng ban sơ.

Cuộc đời Walt Disney không chỉ truyền cảm hứng cho những người làm sáng tạo nội dung, mà còn là một bản kinh sống động cho người thực hành Phật pháp

giữa đời thường. Dù không mang pháp phục hay sống trong tu viện, nhưng cách ông sống với lý tưởng, bền bỉ gieo hạt lành, phản ánh rất rõ hành trình tu tập giữa dòng đời – điều mà đức Phật từng khuyến khích cho hàng cư sĩ tại gia.

Câu chuyện cũng nhắc ta rằng: sáng tạo, lý tưởng hay hoài bão không trái ngược với đạo Phật – nếu chúng được nuôi lớn bằng chính kiến và từ bi. Người cư sĩ không cần từ bỏ đời sống xã hội để sống đúng với đạo. Ngược lại, bằng chính đời sống gia đình, công việc, cộng đồng – ta có thể “*tu trong cuộc sống*” bằng hành động tỉnh thức, sáng tạo chân chính, và phụng sự vô ngã.

Vua Sư Tử (Lion King). Ảnh sưu tầm

4. Lời kết

Walt Disney từng nói: “*Tất cả bắt đầu từ một con chuột nhỏ.*”

Với người học Phật, mọi sự bắt đầu từ một niệm khởi đúng đắn, từ một tư duy thiện lành, được nuôi lớn bằng chính kiến và chính tinh tấn. Cuộc đời ông là minh chứng cho một điều: không phải chỉ có thiền định nơi rừng sâu mới là đạo, mà giữ vững lý tưởng giữa đời, sáng tạo trong tỉnh thức, cũng là đạo lộ giác ngộ.

Sự nghiệp đồ sộ của Disney không được xây bằng may mắn, mà bằng tinh thần không sợ hãi trước khổ đau, không buông bỏ lý tưởng vì thất bại, và luôn nhìn cuộc đời bằng con mắt của hy vọng – đó chính là thực hành đạo ngay trong từng hành động sống.

Và cũng như những nhân vật cổ tích mà ông đã tạo ra – ai cũng từng lạc lối, từng bị tổn thương, nhưng rồi đều tìm thấy ánh sáng khi biết nhìn lại bản thân và bước đi bằng chính nội lực mình có. Đó cũng là thông điệp trong Kinh Pháp Cú kệ 165:

*“Tự mình làm điều ác, tự mình làm ô nhiễm.
Tự mình không làm điều ác, tự mình làm thanh tịnh.
Thanh tịnh – ô nhiễm là nơi tự mình.
Không ai có thể làm thanh tịnh cho ai khác”.*

Vậy nên, nếu hôm nay bạn đang thất vọng, đang mất định hướng hay muốn buông xuôi, hãy nhớ rằng: có thể bạn không phải là người tạo ra Disneyland, nhưng bạn có thể tạo nên tịnh độ trong tâm mình, chỉ cần giữ vững chính tư duy và chính tinh tấn, phép màu không bao giờ là cổ tích.

Pinocchio. Ảnh sưu tầm

Tác giả: **Minh Khang**

***Bài viết thể hiện góc nhìn riêng của tác giả.**